

A romák és travellerek alapvető jogainak helyzete az Európai Unióban

Kiket nevezünk romáknak és travellereknek?

A „roma” kifejezés gyűjtőfogalomként szerepel, olyan népcsoportokat foglal magában, amelyek többé-kevésbé hasonló kulturális jellegzetességekkel rendelkeznek, például a roma, szinti, traveller, askali és kaale népcsoport. Ezek a népcsoportok európai társadalmakban folyamatos marginalizációnak voltak kitéve.

Az **etnikai hovatartozásra vonatkozóan nem folyik rendszeres, minden uniós tagállamra kiterjedő, hivatalos adatgyűjtés.** A romák száma az EU-ban a becslések szerint jelenleg 10–12 millió, ezzel az **EU legnépesebb etnikai kisebbségi csoportjának** számítanak.

Az Európai Unióban élő romák túlnyomó többsége valamely uniós tagállam állampolgára, így ugyanolyan jogokkal és kötelezettségekkel rendelkeznek, mint bármely más uniós polgár.

Az FRA romák helyzetével kapcsolatos tevékenysége

Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének (FRA) feladata, hogy az uniós jog végrehajtása során az alapvető jogokat érintő kérdésekben tényeken alapuló tanácsadást nyújtson az EU intézményeinek és tagállamainak.

Az FRA ismételten megállapította, hogy az **EU-ban** a roma a hátrányos megkülönböztetésnek és emberi jogok megsértésének **leginkább kitett etnikai kisebbségnek** számít.

Az FRA a romák oktatáshoz, egészségügyi ellátáshoz, lakhatáshoz való és a szabad mozgáshoz való hozzáféréseiről folytat kutatásokat. Az Ügynökség a romák problémái, többek között a rasszista indíttatású erőszakos cselekmények vizsgálata nyomán olyan pozitív kezdeményezéseket azonosít, amelyek esetében ezeket a problémákat sikerült megoldani, és további lépésekre is tesz javaslatot.

A FRA **roma közösségekkel** való együttműködése révén lehetőség nyílik arra, hogy azok közreműködjenek az EU-ban élő romák helyzetének tartós javításában. A FRA a **helyi hatóságokkal** is együttműködik, amelyek feladata, hogy a gyakorlatban is felügyeljék a romák alapvető jogainak betartását. A FRA az **európai intézményekkel**, az **Európa Tanáccsal**, valamint egyéb **nemzetközi szervezetekkel** is együttműködik, így biztosítva, hogy az FRA és a többi intézmény egymást kiegészítve végzi munkáját.

Bővebb információ az FRA romákról szóló honlapján található:
www.fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm

Az alapvető jogok megsértésének romákat érintő legfontosabb esetei

- **Megkülönböztetés az elhelyezkedés terén** – a roma munkanélküliség legfőbb oka
- **Megkülönböztetés az oktatási lehetőségek terén** – a roma gyermekekkel szembeni kedvezőtlen bánásmód, a tanárok ugyanis kevesebb figyelmet szentelnek nekik.
- **Megkülönböztetés a lakhatási lehetőségek terén** – szegregált lakóhely és hajléktalanság.
- **Megkülönböztetés az egészségügyi ellátás terén** – visszaélések és az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés jogának megsértése
- **Rasszista indíttatású erőszakos cselekmények és bűncselekmények** – a sztereotip megbélyegzés és a megkülönböztetés következményei.

Átköltözés másik uniós tagállamba

- A romák a **határ-/vízumellenőrzést végző tisztviselőkkel** való találkozáskor **problémákat tapasztalnak:** például származási országuk elhagyásakor, illetve a visszatéréskor a korrump tisztviselők kenőpénzt követeltek tőlük.
- A romák tisztában vannak a **szabad mozgáshoz való általános jogukkal**, de az uniós polgárok más tagállamokban való **letelepedésére** vonatkozó konkrét, gyakran igen összetett **jogok** és kötelezettségek sorát már kevésbé ismerik.
- A fő tényező, amely miatt a romák származási országuk elhagyására kényszerülnek a **munkanélküliség, hátrányos megkülönböztetés** és **rasszizmus** miatti **szegénység.**
- A romák sztereotip megbélyegzésük és hátrányos megkülönböztetésük miatt a célország hivatalos munkaerőpiacán **munkavállalási nehézségekkel** kerülnek szembe.
- A romák az új fogadó országban **tartózkodási helyük bejelentésével kapcsolatosan nehézségeket tapasztalnak.** Emiatt a nemzeti egészségügyi rendszer, az állami lakások, a szociális támogatás és a munkaerőpiaci integráció intézkedései terén **nehézségekkel** szembesülhetnek.
- Az ebből eredő, szociális támogatásból való kirekesztés **aránytalanul nagy mértékben** sújtja a nőket, a gyermekeket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

Forrás: - [A más EU-tagállamokba költöző és ott letelepedő roma származású uniós polgárok helyzete – 2009. november](#)

Pozitív kezdeményezések

Spanyolország - jóllehet Spanyolországban kötelező a

tartózkodási hely regisztrációja, az uniós polgároknak csupán személyazonosságukat és állampolgárságukat kell igazolniuk. Ez a megközelítés jelentősen elősegíti a romák társadalmi befogadását.

Egyesült Királyság - az Egyesült Királyság iskolai nyilvántartásában szerepel a „roma” etnikai kategóriaként, amely fontos a romák iskolai előmenetelének nyomon követéséhez és az esetleges megkülönböztetések elleni fellépéshez.

Olaszország - léteznek lakhatási megoldások a szegregált, elégtelen színvonalú „nomád táborhelyeken” élő roma családok integrált, bérelt szálláshelyekre való költöztetésének támogatására. Ezek a beavatkozások különböző – települési, tartományi és regionális szintű – intézményi szereplők, nem kormányzati szervezetek, valamint a roma közösség bevonásával közösen történnek.

Forrás: - [Kiemelt pozitív kezdeményezések - A más EU-taállamokba költöző és ott letelepedő roma származású uniós polgárok helyzete – 2009. november](#)

A lakhatási lehetőségek

- Igen kevés roma tudja, hogy léteznek olyan törvények, amelyek tiltják a lakáskeresőket szembeni, etnikai alapon történő megkülönböztetést.
- A hátrányos megkülönböztetést tapasztaló romák csupán 11,5%-a tesz az illetékes szervezeteknél bejelentést az esetről.
- A kényszerkilakoltatásnak kitett roma családok gyermekeinek nagy **problémát jelent az iskolalátogatás**.
- Az elzárt településeken élők minden valószínűség szerint **szegregált iskolákba** járnak.
- A szegregált közösségekben vagy rossz körülmények között élő romák csak **korlátozottan férnek hozzá a közszolgáltatásokhoz és a szociális hálózatokhoz**.
- A szegregált területeken élők nehezebben találnak munkát és nehezebben jutnak el a munkahelyükre.
- Az elégtelen életkörülmények különösen a nőkre és a gyermekekre nézve **súlyos egészségügyi következményekkel** járnak.

Forrás: - [Összehasonlító jelentés a romák és travellerek lakáskörülményeiről az EU-ban – 2009. október](#)

Pozitív kezdeményezések:

- A **cseh kormány** által szponzorált *Vesnička soužití* (Együtt élő falu) elnevezésű projekt új városnegyedében 54 lakást építettek fel roma és nem roma árvízkárosultak számára, akik az Ostrava városát 1997 júliusában sújtó árvíz következtében váltak hajléktalanná.
- Merény (Nálepko) volt az egyik első olyan település **Szlovákiában**, amely 1994-től kezdődően egy olyan,

három szakaszból álló roma lakhatási projektet dolgozott ki és valósított meg, amelynek keretében 64 új lakást építettek fel, valamint lakásberendezésre és -felújításra elérhető kamatmentes mikrohitelket nyújtottak. A kezdeményezés a nemzeti roma lakhatási szakpolitika kialakítására is hatással volt.

- A **magyarországi** Kerecsend helyi önkormányzata ún. fészeklakásokat alakított ki fiatal roma családok számára, akik bérleti díjként havonta 21 eurót és ezen túlmenően megtakarításként havi 58 eurót fizetnek, hogy öt-hat év alatt új házhoz juthassanak, és a „fészeklakásokban” új családoknak adhassák át helyüket.

Forrás: [Esettanulmányok a romák és travellerek lakhatására irányuló kezdeményezésekről – 2009. október](#)

Bűncselekmények áldozatai

- Egy **közelmúltbeli FRA-felmérés** roma válaszadóinak egy negyede átlagosan 4 olyan, az elmúlt 12 hónapban történt esetről számolt be, amikor testi sértésnek, fenyegetésnek vagy súlyos zaklatásnak esett áldozatul; ez azt mutatja, hogy a **rasszista indíttatású bűncselekmények mindennapi eseménynek számítanak**.
- A felmérésben részt vevő romák 65%-a nyilatkozott úgy, hogy **nem bízik a rendészeti és igazságszolgáltatási szervezetekben**.
- A roma válaszadók csupán 14%-a tudott olyan szervezetet megnevezni, amely hátrányos megkülönböztetés esetén a segítségére lehetne.

Forrás: - [EU-MIDIS - Az Európai Unió felmérése a kisebbségekről és a hátrányos megkülönböztetésről, Középpontban az adatok jelentés: Romák – 2009. április](#)

Az FRA romákkal kapcsolatos jövőbeni tevékenysége

▪ A FRA romákkal kapcsolatos és velük együttműködésben végzett tevékenysége összhangban áll az Európai Bizottságnak [a romák európai társadalmi és gazdasági integrációjáról](#) szóló közelmúltbeli közleményében, [a roma integráció platformján](#), valamint [a roma integráció 10 közös alapelveiben](#) felsorolt uniós prioritásokkal.

- A FRA a romákkal, a nemzeti és helyi szintű hatóságokkal, valamint a többségi társadalommal való fokozott együttműködés révén innovatív és befogadó módszereket fog kidolgozni, amelyeket a szakpolitikák végrehajtására összpontosítva és helyi szinten több változás előidézésével valósít meg.

Bővebb információt az FRA romákról szóló honlapján találhat:
www.fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm